

บทที่ 5

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผลการศึกษา

การที่บริษัทอาจจะถูกเพิกถอนออกจากการเป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและย้ายเข้าไปอยู่ในหมวดบริษัทที่อยู่ระหว่างฟื้นฟูการดำเนินงาน นั้นเป็นผลกระทบต่อผู้ถือหุ้น ผู้ลงทุน เจ้าหนี้ และเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ ดังนั้น ความสามารถในการพยากรณ์ล่วงหน้าถึงสัญญาณที่จะเป็นข้อบ่งชี้สภาพทางการเงินของธุรกิจในอนาคตว่าจะประสบความล้มเหลวหรือสำเร็จ โดยมุ่งหวังที่จะได้ข้อมูลที่จะช่วยในการเตือนภัย เพื่อเตรียมการแก้ไขและป้องกันปัญหาที่จะเกิด จึงมีความคิดที่จะใช้ข้อมูลเชิงคุณภาพที่มีการเปิดเผยในรายงานทางการเงินที่อยู่ในงบการเงิน คือหมายเหตุประกอบงบการเงิน รายงานผู้สอบบัญชีรับอนุญาต และรายงานอื่นในแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) ของตลาดหลักทรัพย์ที่บังคับให้เปิดเผยข้อมูลตามที่กำหนดให้เปิดเผย มาเป็นข้อมูลเพื่อเป็นตัวแบบในการใช้เพื่อข้อบ่งชี้ถึงความล้มเหลวของธุรกิจในอนาคตและเพื่อให้เป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการออกกฎหมายหรือข้อกำหนดในรายงานและข้อมูลต่าง ๆ ที่จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้รายงานทางการเงิน

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ประกอบด้วยประชากรที่เป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่ย้ายเข้าไปอยู่ในหมวดบริษัทที่อยู่ระหว่างฟื้นฟูการดำเนินงานในช่วงปี พ.ศ. 2542 ถึง ปี พ.ศ. 2545 จะใช้ข้อมูลจากรายงานทางการเงินก่อนปีที่จะถูกจัดเข้าหมวด REHABCO 1 ปี จำนวน 38 บริษัท ที่ไม่ใช่กลุ่มสถาบันการเงินและกลุ่มประกันภัย นำมาจับคู่กับธุรกิจประเภทเดียวกัน มีขนาดสินทรัพย์ใกล้เคียงกัน โดยมีค่าความแตกต่างไม่เกินร้อยละ 30 ซึ่งเป็นกลุ่มบริษัทที่ดำเนินงานปกติอีก 38 บริษัท รวมเป็น 76 บริษัท โดยใช้ฐานข้อมูล I - SIMS ข้อมูลพิจารณาจากรายงานผู้สอบบัญชี งบดุล งบกำไรขาดทุน หมายเหตุประกอบงบการเงิน และจัดเก็บข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งอื่น ได้แก่ แบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี

การศึกษาค้นคว้านี้ได้ประยุกต์ใช้เทคนิคการวิเคราะห์จำแนกประเภท และการวิเคราะห์ถดถอยแบบโลจิส เพื่อทดสอบว่าตัวแปรอิสระ 18 ตัวแปร ประกอบด้วยอัตราส่วนทางการเงิน 13 ตัวแปรโดยอิงจากผลการศึกษาในอดีตของ Chen and Shimerda (1981) และ วันฤดี สุขสงวน (2547) และข้อมูลอื่นที่ได้จากหมายเหตุประกอบงบการเงิน รายงานผู้สอบบัญชีรับอนุญาตและแบบรายการข้อมูลประจำปี ที่รวบรวมจากรายงานทางการเงิน 1 ปีก่อนที่บริษัทจะย้ายเข้าไปอยู่ใน

หมวดบริษัทที่อยู่ระหว่างฟื้นฟูการดำเนินงาน เพื่อค้นหาว่าตัวแปรใดสามารถเป็นตัวแทน สัญญาณเตือนภัยธุรกิจ

จากการศึกษาพบว่าตัวแปรที่มีนัยสำคัญและมีความสัมพันธ์สามารถเป็นสัญญาณเตือนภัยธุรกิจล่วงหน้า 1 ปีก่อนที่บริษัทจะย้ายเข้าไปอยู่ในหมวดบริษัทที่อยู่ระหว่างฟื้นฟูการดำเนินงาน ประกอบด้วย

1. ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่

1.1 รายงานผู้สอบบัญชี ซึ่งเป็นการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีเพื่อรายงานต่อผู้ใช้งบการเงินถึงข้อเท็จจริงที่ได้ทำการตรวจสอบข้อมูลทางบัญชีซึ่งถูกจัดขึ้นตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไปและได้ใช้หลักการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการสอบบัญชีของผู้สอบเป็นแนวทางในการแสดงความเห็น ดังนั้นผู้สอบบัญชีจะแสดงความเห็นเกี่ยวกับบริษัทที่ประสบความล้มเหลวในการดำเนินงานและการเงินไว้ในรายงานการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีในกรณีต่าง ๆ ที่กำหนดโดยประกาศ ก.บช. ฉบับที่ 41

1.2 ข้อพิพาททางกฎหมาย ซึ่งเป็นรายการที่มีผลกระทบต่อรายงานทางการเงินอย่างมีนัยสำคัญ

2. ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ อัตราส่วนทางการเงินที่เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ข้อมูลในงบการเงินที่สะท้อนให้เห็นผลการดำเนินของธุรกิจและเป็นข้อบ่งชี้ถึงภาวะล้มเหลวทางการดำเนินงานและการเงิน

อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนต่อสินทรัพย์รวม เป็นอัตราส่วนที่ใช้วัดสภาพคล่อง โดยพิจารณาจากส่วนต่างของสินทรัพย์ระยะสั้นและหนี้สินระยะสั้นซึ่งวัดถึงสภาพคล่อง อัตราส่วนอยู่ในระดับสูงแสดงให้เห็นถึงความมั่นคงของกิจการหากอัตราส่วนดังกล่าวมีค่าลดลงชี้ให้เห็นว่ากิจการมีแนวโน้มเข้าใกล้ภาวะความล้มเหลวมากขึ้น

จากการศึกษาโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์จำแนกประเภท และการวิเคราะห์ถดถอยแบบโลจิส พบว่าตัวแปรที่ใช้การวิเคราะห์ถดถอยแบบโลจิส มีความถูกต้องในการพยากรณ์อยู่ที่ร้อยละ 81.6 ถูกต้องมากกว่าการใช้เทคนิคการวิเคราะห์จำแนกประเภท ซึ่งพยากรณ์ถูกต้องร้อยละ 80.3 อย่างไรก็ตามหากเปรียบเทียบความสามารถในการพยากรณ์ของงานวิจัยนี้กับงานวิจัยในอดีต งานวิจัย Altman (1968) พยากรณ์ได้ถูกต้อง 95% เอกชัย นิตยาเกษตรวัฒน์, สันติ ถิรพัฒน์ และประดิษฐ์ วิจิตรกุล (2542) พยากรณ์ได้ถูกต้อง 85% ประวิทย์ ดันตราจินต์ (2543) พยากรณ์ได้ถูกต้อง 90% และสุภาพร เชิงเอี่ยม (2544) พยากรณ์ได้ถูกต้อง 89.7% จาก

เทคนิควิเคราะห์จำแนกประเภทและพยากรณ์ได้ถูกต้อง 91.2% จากเทคนิควิเคราะห์ถดถอยโลจิสต์ และวันฤดี สุขสงวน (2547) พยากรณ์ได้ถูกต้อง 80% จากการพยากรณ์ของการวิจัยในอดีต ส่วนใหญ่จะพยากรณ์ได้ถูกต้องมากกว่าการศึกษาคั้งนี้ และการศึกษาคั้งนี้ได้นำตัวแปรที่ค้นหาจากหมายเหตุประกอบงบการเงินและแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปีซึ่งประกอบด้วย การผิดสัญญาเงินกู้ สภาวะการแข่งขัน การผูกขาดทางการค้า ข้อพิพาททางกฎหมาย ตัวแปรอื่นไม่สามารถเป็นตัวแบบเพิ่มเติมเพื่อนำมาเป็นข้อบ่งชี้ถึงสัญญาณเตือนภัยธุรกิจได้ เว้นแต่ข้อพิพาททางกฎหมาย ที่สามารถเป็นข้อบ่งชี้ถึงสัญญาณเตือนภัยธุรกิจได้

ในการศึกษาคั้งนี้มีข้อสังเกตเกี่ยวกับการพยากรณ์ที่นำข้อมูลเชิงคุณภาพมาเป็นตัวแบบเพิ่มเติมจากการวิจัยในอดีต ซึ่งความน่าจะเป็นของการพยากรณ์ ผลที่ได้ควรมากกว่าในการวิจัยในอดีต แต่ผลการพยากรณ์ความถูกต้องน้อยกว่า อาจจะเป็นเพราะรายงานทางการเงินที่นำมาใช้เพื่อค้นหาข้อบ่งชี้ดังกล่าวมีคุณภาพและมาตรฐานในการกำกับดูแลตลอดจนอุดมการณ์ของผู้บริหารที่แตกต่างกันจึงมีผลต่อความถูกต้องในการพยากรณ์ดังกล่าว อีกทั้งการเปิดเผยข้อมูลของกิจการส่วนใหญ่เปิดเผยตามข้อกำหนดของกฎหมายที่สภาวิชาชีพบัญชีและตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกำหนดให้เปิดเผยซึ่งการเปิดเผยดังกล่าวอาจเปิดเผยมากเกินไป (Information Overload) หรือเปิดเผยข้อมูลมากเกินไป (Disclosure Overload) ซึ่งเป็นผลทำให้ข้อมูลที่เปิดเผยมีมากเกินไปแต่ไม่มีประโยชน์จากแนวคิดของ Beresford and Hepp (2003, p. 207) และรายงานการเงินที่ไม่โปร่งใสของธุรกิจที่เกิดจากความโลภและความไม่ซื่อสัตย์ (Greed and Dishonesty) รวมทั้งการใช้จุดอ่อนของหลักการบัญชีที่ไม่ชัดเจน (Transparent Reporting? Strategic Finance; Montvale) (McAllister, 2003)

ประเด็นปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับการเปิดเผยที่ The Jenkins Committee ของอเมริกาได้รวบรวมไว้มีดังนี้

1. การเปิดเผยข้อมูลในหมายเหตุประกอบงบการเงินมีรายละเอียดมากเกินไปและยาวเกินไปจนไม่สามารถอ่านได้ทั้งหมดหรือทำความเข้าใจได้ทั้งหมด
2. โดยส่วนใหญ่แล้วข้อมูลที่มีประโยชน์มักมีความคลุมเครือไม่ชัดเจนมากกว่าข้อมูลที่ไม่มีประโยชน์
3. บริษัทอาจเปิดเผยข้อมูลของบริษัทมากเกินไปทำให้คู่แข่งสามารถนำไปใช้เพื่อสร้างความได้เปรียบในเชิงการแข่งขันได้

4. ต้นทุนการจัดเตรียมหมายเหตุประกอบงบการเงินมีต้นทุนที่สูงมากเนื่องจากมีความซับซ้อนของข้อมูลจนทำให้ไม่คุ้มค่าในการจัดทำ

5. ผู้ใช้งบการเงินแต่ละคนมีประสบการณ์ในการอ่านและทำความเข้าใจที่ไม่เท่าเทียมกันจึงต้องการรายงานทางการเงินที่แตกต่างกันแต่การจัดทำเป็นมาตรฐานเพียงรูปแบบเดียว

6. แม้แต่ผู้ใช้งบการเงินที่มีประสบการณ์การอ่านการวิเคราะห์งบการเงินมาแล้วอย่างชำนาญก็ไม่มีเวลามากพอที่จะศึกษาข้อมูลทางการเงินได้ทั้งหมด

7. มีความซ้ำซ้อนกันของแต่ละกฎข้อบังคับของหน่วยงานต่าง ๆ ทำให้เกิดข้อจำกัดในการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินและมีบางส่วนที่อาจเปิดเผยตามกฎข้อบังคับของหน่วยงานหนึ่งแต่ไม่ต้องเปิดเผยในอีกหน่วยงานหนึ่ง

ผลสรุปการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สามารถใช้ข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อสร้างตัวแบบจำลองให้เป็นสัญญาณเตือนภัยธุรกิจเพิ่มเติมจากการวิจัยในอดีตได้

ข้อจำกัดในการวิจัย

1. จำนวนตัวอย่างที่ศึกษามีจำนวนน้อย เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่เลือกมาจะต้องใช้ข้อมูลของบริษัทที่อยู่กลุ่มเดียวกันและอัตราสินทรัพย์ไม่แตกต่างกันเกินกว่าร้อยละ 30 ดังนั้น จึงมีหลายบริษัทที่ถูกตัดออกไปเนื่องจากความไม่สมบูรณ์ของข้อมูล

2. งบการเงินที่ใช้มีการเปิดเผยข้อมูลตามข้อกำหนดของกฎหมายมากกว่าเปิดเผยด้วยความสมัครใจและการเปิดเผยดังกล่าวมีทั้งเปิดเผยข้อมูลที่จำเป็นและไม่จำเป็นเพื่อให้มีการเปิดเผยที่เพียงพอตามมาตรฐานการบัญชีแต่กลับเป็นผลเสียที่เปิดเผยมากเกินไปจนข้อมูลที่เปิดเผยไม่มีประโยชน์

3. การศึกษาที่ใช้ข้อมูลของระยะเวลาบัญชีเป็นข้อสมมติฐานในการวิเคราะห์ ซึ่งอาจจะเป็นสาเหตุของการเกิดความลำเอียงในระยะสั้นเนื่องจากข้อมูลระหว่างปีที่แตกต่างกันจะทำให้ตัวแปรแตกต่างกันไปด้วยตามสภาพเศรษฐกิจและสภาพแวดล้อมทางการเงินของธุรกิจที่เป็นอยู่

4. การศึกษาการใช้ข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นการใช้ดุลพินิจของผู้ศึกษาในการเก็บข้อมูลจากหมายเหตุประกอบงบการเงินและแบบ 56-1 ซึ่งอาจเกิดความลำเอียงในการพิจารณาข้อมูลดังกล่าว ดังนั้นจึงควรศึกษาซ้ำอีกครั้ง

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์จำแนกประเภท และการวิเคราะห์ถดถอยแบบโลจิส ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเพื่อต้องการให้ข้อมูลเชิงคุณภาพจากรายงานทางการเงินที่ประกอบด้วยงบการเงินและแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่จัดทำและนำเสนอภายใต้หลักเกณฑ์ความเพียงพอ ความถูกต้องตามที่ควร และความครบถ้วน เพื่อให้ผู้ใช้งบการเงินสามารถนำไปใช้ประโยชน์เพื่อการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจแต่ปัญหาของการเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวเปิดเผยทั้งข้อมูลที่จำเป็นและไม่จำเป็นอีกทั้งยังซ้ำซ้อนคือเปิดเผยทั้งในหมายเหตุประกอบงบการเงินและแบบ 56-1 เพื่อทำตามกฎหมายและข้อบังคับของตลาดหลักทรัพย์มิได้เปิดเผยด้วยความสมัครใจ หรือถ้าสมัครใจก็เปิดเผยเพื่อความเพียงพอตามกฎหมายเกณฑ์ที่กำหนด ข้อมูลที่เปิดเผยมากเกินไปจนความจำเป็นซึ่งกลับเป็นผลเสียมากกว่า ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้จึงขอเสนอแนะให้องค์กรที่เกี่ยวข้องควรทบทวนการออกมาตรฐานและกฎเกณฑ์ในการเปิดเผยแบบไหนที่เหมาะสมและทบทวนถึงการออกกฎเกณฑ์ที่มากจนเกินจำเป็นแต่ให้ประโยชน์ไม่ได้
2. ในการเปิดเผยข้อมูลในรายงานทางการเงินทั้งหมายเหตุประกอบงบการเงินและแบบ 56-1 ควรเน้นเหตุการณ์ที่เป็นรายการนอกงบดุลให้มากเพราะเป็นเหตุการณ์ที่มีความเสี่ยงและความไม่แน่นอนที่อาจจะทำให้ธุรกิจล้มเหลวทางการเงิน
3. ในการเปิดเผยข้อมูลที่ไม่ใช่ข้อมูลทางการเงินควรมีข้อกำหนดที่ชัดเจนในแบบ 56-1 เพื่อเปิดเผยถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะความล้มเหลวของบริษัทในเรื่องของการผิวนัดชำระหนี้ ความล้มเหลวในการจ่ายชำระข้อผูกพันทางการเงินและการไม่ปฏิบัติตามสัญญาและปัจจัยความเสี่ยงหรือความเสี่ยงทางการเงินถึงสาเหตุและระดับนัยสำคัญที่จะทำให้ธุรกิจล้มเหลวดังกล่าวอย่างชัดเจน ก่อนที่เหตุการณ์นั้นจะถึงขั้นวิกฤต
4. ให้ผู้ออกกฎระเบียบบททบทวนและจัดการแก้ไขระเบียบให้ทันกับการเติบโตทางเศรษฐกิจและนำข้อมูลในอนาคตมาใช้ในการตัดสินใจมากขึ้น จากบทความ เรื่อง Voluntary Annual Report Disclosure: What Users Want Accountancy Ireland (Dublin, 2003) เขียนถึง ขอบเขตการรายงานประจำปีจะต้องทันกับการเปลี่ยนแปลงธุรกิจดังนั้นข้อมูลเก่าจะถูกนำมาใช้น้อยลงและต้องค้นหาข้อมูลในอนาคตตลอดเวลาเพื่อการตัดสินใจ
5. ในการศึกษาครั้งต่อไปควรใช้ข้อมูลเชิงคุณภาพที่เก็บจากฐานข้อมูลอื่นเพิ่มเติม ซึ่งได้แก่ สารสนเทศจากประธาน หนังสือชี้ชวน การวิเคราะห์ของฝ่ายจัดการ และการวิเคราะห์ข้อมูลของ

นักวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจของบริษัทจดทะเบียน ประกอบกับข้อมูลเชิงปริมาณ เพื่อการตัดสินใจ
อีกทั้งควรกำหนดนัยสำคัญเป็นขอบเขตเพื่อการจัดเก็บข้อมูลที่ชัดเจน

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University